

اختلافات سیاسی مانع تعاملات علمی و دینی ایران و آذربایجان نشود

حجت‌الاسلام والمسلمین سیدمفید حسینی کوهساری، معاون امور بین‌الملل حوزه‌های علمیه، در آیین رونمایی از نسخه آذری زبان «ویکی‌پاسخ» که در دفتر نمایندگی ولی‌فقیه در جمهوری آذربایجان در قم برگزار شد، با تأکید بر اهمیت گسترش تعاملات علمی و معرفتی میان کشورهای اسلامی، اظهار کرد: اختلاف‌نظرهای سیاسی میان کشورها، نباید به مانعی برای توسعه ارتباطات فکری، دینی و علمی در جهان اسلام به‌ویژه میان ایران و جمهوری آذربایجان تبدیل نشود.

وی رونمایی از ویکی‌پاسخ آذری را اقدام علمی فاخر و مبارک توصیف کرد و گفت: جمهوری آذربایجان از کشورهای مهم منطقه، جهان اسلام و جهان تشیع است و پیروی مردم این کشور از مکتب اهل‌بیت ^(علیهم‌السلام) و محبت عمیق آنان نسبت به حضرات معصومین ^(علیهم‌السلام)، ریشه‌ای تاریخی و چندصدساله دارد.

آمادگی کامل حوزه‌های علمیه

برای همکاری با جمهوری آذربایجان

حجت‌الاسلام والمسلمین حسینی کوهساری، با تشریح ظرفیت‌های گسترده حوزه‌های علمیه تصریح کرد: حوزه علمیه دارای بیش از ۱۵۰ مرکز تخصصی سطح سه و چهار است که نیمی از آن‌ها در حوزه فقه و نیمی دیگر در رشته‌هایی همچون کلام، تاریخ، مهدویت، سبک زندگی و سایر علوم اسلامی فعالیت می‌کنند. افزون براین، حدود ۴۰۰ مرکز و مؤسسه پژوهشی و علمی در حوزه‌های علمیه وجود دارد که می‌توانند بدون هیچ‌گونه حساسیت، با مراکز علمی و فرهنگی جمهوری آذربایجان ارتباط و همکاری داشته باشند. وی خاطرنشان کرد: صدها درس خارج فقه و مباحث نوین فقه معاصر، همچنین بیش از ۴۰ عرصه تبلیغ تخصصی از جمله تبلیغ در دانشگاه‌ها، مدارس، بیمارستان‌ها، زندان‌ها و مراکز خاص، از دیگر ظرفیت‌هایی است که حوزه‌های علمیه، می‌توانند در تعامل با آذربایجان از آن بهره ببرند.

معاون امور بین‌الملل حوزه‌های علمیه، با دعوت از طلاب و فضلالی آذری و فعلان عرصه ارتباط با جمهوری آذربایجان تأکید کرد: حوزه علمیه آمادگی کامل دارد، بستر استفاده از این ظرفیت‌ها را فراهم کند تا تعامل میان دو ملت و دو کشور تقویت شود.

ضرورت شناخت «عصر تحولات»

برای بهره‌گیری از جامعیت اسلام

وی با اشاره به سخنان مطرح‌شده درباره جامعیت اسلام و توانمندی‌های حوزه‌های علمیه، خاطرنشان کرد: ما در یک برهه تاریخی حساس و عصر تحولات قرار داریم و اگر تحولات شتابان جهان معاصر به‌درستی شناخته نشود، امکان بهره‌برداری مؤثر از این جامعیت و ظرفیت‌ها کاهش می‌یابد.

حجت‌الاسلام والمسلمین حسینی کوهساری سه تحول اساسی را مورد توجه قرار داد و گفت: نخست، تحول در مسائل و نیازهای بشر معاصر که با شتابی بی‌سابقه در حال تغییر است؛ به‌گونه‌ای که یک مسئله در مدت کوتاهی، به یک چالش جهانی تبدیل می‌شود. دوم، تحول در ابزارها و شیوه‌ها، به‌ویژه نقش فزاینده هوش مصنوعی که در آینده‌ای نزدیک بسیاری از موانع زبانی را از میان بخواهد داشت. سوم، تحول در مناسبات فکری و تمدنی جهان؛ جایی که تمدن مادی در مسیر افول قرار گرفته و قدرت‌ها و الگوهای تمدنی جدید در حال ظهور هستند.

وی ویکی‌پاسخ آذری را ظرفیتی مهم برای پاسخ‌گویی به نیازهای جامعه آذربایجان دانست و گفت: این مجموعه می‌تواند با نقشه راه، اولویت‌بندی دقیق و نگاه میدانی، خلأهای واقعی فکری و معرفتی جامعه را پوشش دهد.

معاون امور بین‌الملل حوزه‌های علمیه تأکید کرد: لازم است در کنار پرسش‌های مستقیم دینی، به موضوعاتی همچون سبک زندگی، کرامت انسانی، حقوق طبیعت، بحران آب و خاک، حقوق حیوانات و مسائل نوپدید انسانی نیز پرداخته شود؛ چراکه این‌ها دغدغه‌های واقعی بشر امروز است.

وی اظهار کرد: نقطه ورود ما، باید مسائل برخاسته از بطن جامعه، فرهنگ و تاریخ مردم آذربایجان باشد تا پاسخ‌ها، واقعی، مؤثر و ماندگار باشد.

گزارش: سیدامیر سجادی

یادنامه آیت‌الله سید محمد شاهچراغی رَحْمَةُ اللهِ عَلَیْهِ

سید محمد شاهچراغی در ۲۰ خرداد ۱۳۱۳ در روستای حسن‌آباد دامغان از توابع استان سمنان، چشم به جهان گشود. وی از شاگردان امام خمینی ^(ره) و از همراهان نهضت اسلامی بود که پس از پیروزی انقلاب نیز در راه خدمت به مردم و نظام جمهوری اسلامی گام برداشت و پس از سال‌ها مجاهدت و تلاش خستگی‌ناپذیر در ۲۲ آذر ۱۴۰۴ چشم از جهان فرو بست. تحصیلات ابتدایی را در روستای فرات ـ که در کنار زادگاهش قرار داشت ـ گذراند و سپس به تشویق برادرش حجت‌الاسلام والمسلمین سیدظاهر شاهچراغی و علاقه‌ای که خود به تحصیل علوم دینی داشت، در ۱۵ سالگی عازم حوزه علمیه دامغان گردید. در ۲۱ سالگی و پس از چند سال تحصیل در حوزه علمیه دامغان، در سال ۱۳۳۴ برای تکمیل آموخته‌هایش و کسب فیض از محضر علمای حوزه علمیه قم به آنجا عزیمت کرد. از اساتید وی در قم می‌توان به حضرات آیات؛ بروجردی، امام خمینی ^(ره)، سیدمحمدرضا گلپایگانی، سیدمحمد محقق داماد، مرتضی حائری، سیدمصطفی خمینی، جعفر سبحانی و بسیاری دیگر از بزرگان قم اشاره کرد.

• فعالیت‌های آیت‌الله شاهچراغی پیش از انقلاب اسلامی

آیت‌الله شاهچراغی پیش از حضور در سمنان مدتی را در نایین اقامت گزیده و ضمن تدریس در حوزه علمیه این شهر در یکی از مساجد اقامه نماز می‌کرد. در سال ۱۳۵۱ به درخواست مردم سمنان و توصیه حضرت آیت‌الله گلپایگانی پس از پایان تحصیلات خود به شهر سمنان رفت؛ در حوزه علمیه صادقیه سمنان مشغول تدریس شد و در مسجد عابدینیه به اقامه جماعت و نشر احکام دین اهتمام ورزید.

آیت‌الله شاهچراغی از آنجا که یکی از شاگردان حضرت امام ^(ره) محسوب می‌شد، در کنار مراجع و روحانیت انقلابی به مبارزه علیه رژیم و دفاع از اندیشه‌های حضرت امام پرداخت. برگزاری جلسات قرائت و تفسیر قرآن به عنوان یک حرکت مبنایی از همان آغاز ورود آیت‌الله شاهچراغی به سمنان دیده می‌شود. این موضوع علاوه بر تحقق رسالت ذاتی روحانیت، امکان شناسایی افراد مستعد برای ترویج ایده‌های حضرت امام ^(ره) را فراهم می‌کرد. این جلسات در شرایطی که تمام دستگاه‌های تبلیغاتی رژیم برای انحراف جوانان بسیج شده و سینما و دیگر رسانه‌ها هم به آن کمک می‌کردند، امکان و فرصتی بود تا ضمن کمک به تبلیغ آموزه‌های دینی، مانع از انحراف جوانان شوند. ساواک که به‌خوبی از ماهیت این جلسات و اهداف واقعی گردانندگان آن آگاه بود از همان ابتدا بنا را بر سنگ‌اندازی و کنترل و مراقبت از این جلسات گذاشت.

یکی از کنش‌های سیاسی قابل توجه آیت‌الله شاهچراغی، امتناع از شرکت در مجالس و مراسم‌های منسوب به رژیم بود. از ویژگی‌های دستگاه تبلیغاتی رژیم پهلوی برگزاری جشن‌ها و مراسم متعدد به‌منظور مشروعیت‌سازی برای خاندان پهلوی بود. برخی از این جشن‌ها یا مراسم‌ها جنبه نمادینی برای رژیم داشته و به همین دلیل نیز مهم تلقی می‌گردیدند و رژیم حضور گسترده در این مراسم را در واقع نوعی مشروعیت‌آفرینی برای خود تلقی می‌کرد؛ لذا یاران حضرت امام ^(ره) در سراسر کشور حضور در این مراسم را تحریم و باوجود مخاطراتی که این مسئله برای آنان داشت، به بهانه‌های مختلف از شرکت در آن خودداری می‌نمودند. از نظر رژیم، افرادی که در این قبیل مراسم حضور نمی‌یافتند، مخالف محسوب می‌شدند و از هرگونه اقدامی علیه آنان. اعم از محرومیت‌های اجتماعی، فشار اقتصادی و حتی تبعید و بازداشت ـ خودداری نمی‌شد. از آنجا که روحانیت پرچمدار مبارز علیه رژیم بود، مردم نیز نسبت به مسئله حساسیت پیدا کرده و روحانیونی را که در این مراسم حضور می‌یافتند، طرد می‌کردند. آیت‌الله شاهچراغی از جمله افرادی بود که به بهانه‌های مختلف از شرکت در این مراسم استنکاف می‌ورزید.

در سال‌های ۱۳۵۱ تا ۱۳۵۶ مبارزه آیت‌الله شاهچراغی با رژیم بیشتر در قالب انتقاد از سیاست‌های رژیم و حمایت از اسلام صورت می‌گرفت. از جمله موضوعاتی که در اسناد نیز به آن اشاره شده، مسئله انتقاد از نفوذ بهائی‌ها در حاکمیت، نارضایتی از وضعیت فرهنگی کشور، مخالفت با اسرائیل و دفاع از مسلمانان فلسطین و لبنان و تبلیغ مرجعیت امام ^(ره) است. این رویه در نیمه دوم سال ۱۳۵۶ و پس از شهادت آیت‌الله سیدمصطفی خمینی در عراق تغییر کرده و به انتقادات صریح، بخش و امضای اعلامیه، و نهایتاً دعوت به اعتصاب و مشارکت در تظاهرات انجامید. آیت‌الله شاهچراغی از

یادنامه آیت‌الله سید محمد شاهچراغی رَحْمَةُ اللهِ عَلَیْهِ

هفت نفری واگذاری زمین‌های کشاورزی در شهرستان سمنان منصوب شد. همچنین در چهارمین و پنجمین دوره انتخابات مجلس خبرگان رهبری، مردم استان سمنان به خاطر محبوبیت و چهره انقلابی آیت‌الله شاهچراغی، وی را به‌عنوان نماینده خود در مجلس خبرگان انتخاب نمودند.

آیت‌الله شاهچراغی در دی‌ماه سال ۱۳۸۰ از سوی مقام معظم رهبری به‌عنوان نماینده ولی‌فقیه در استان و امام‌جمعه شهر سمنان منصوب شد و به مدت بیست سال نمایندگی معظم‌له در استان را عهده‌دار بود. آیت‌الله شاهچراغی در ۱۶ خرداد سال ۱۴۰۰ طی نامه‌ای خطاب به مقام معظم رهبری مراتب استعفاى خویش را از نمایندگی ولی‌فقیه و امامت جمعه سمنان به دلیل ناتوانی در انجام وظایف محوله اعلام نمود. دفتر مقام معظم رهبری در سوم مرداد ۱۴۰۰ در پاسخ به استعفاى ایشان نوشت:

«نامه استعفاى جناب‌عالی از نمایندگی ولی‌فقیه در استان و امامت جمعه سمنان و نیز اعلام همراهی و حمایت از نیروی پرتلاش و تازه‌نفس به استحضار مقام معظم رهبری رسید، فرمودند: جناب حجت‌الاسلام والمسلمین آقای شاهچراغی ^(دامت توبه‌فاته) از خدمات و تلاش‌های موفق جناب‌عالی در طول خدمت طولانی چهل‌و دو ساله صمیمانه تشکر می‌کنم. امیدوارم خداوند متعال پاداش نیک به جنابعالی عنایت فرماید…»

در پی ارتحال آیت‌الله سیدمحمد شاهچراغی، امام خامنه‌ای، آیت‌الله‌العظمی نوری همدانی، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، آیت‌الله اعرافی مدیر حوزه‌های علمیه کشور، موحدی کرمانی رئیس مجلس خبرگان رهبری و رئسای قوای سه‌گانه، شخصیت‌های ملی و حوزوی در پیام‌هایی، ارتحال این عالم دینی را تسلیت گفتند.

• امام خامنه‌ای رهبر انقلاب اسلامی

بسم الله الرحمن الرحيم

درگذشت عالم مجاهد و خدام حجةالاسلام آقای حاج سیدمحمد شاهچراغی ^(رحمته‌الله‌ علیه‌) را به مردم شریف استان سمنان و ارادتمندان و علاقه‌مندان ایشان و به‌ویژه خاندان محترم شاهچراغی و خانواده آن مرحوم تسلیت عرض می‌کنم. سال‌ها امامت جمعه سمنان و انس با عناصر انقلابی و جوانان و دیگر خدمات مردمی ایشان، از جمله امتیازات این سید بزرگوار و مستوجب تفضلات الهی است؛ رحمه‌الله‌ علیه.

• آیت‌الله‌العظمی نوری همدانی

بسم الله الرحمن الرحيم

ارتحال عالم ربانی آیت‌الله سیدمحمد شاهچراغی ^(رحمته‌الله‌ علیه‌) موجب تأسف و تأثر گردید. آن روحانی بااخلاص سراسر عمر بابرکت خود را در راه ترویج فرهنگ اهل‌بیت ^(علیهم‌السلام) و خدمت به مردم گذراند.

اینجانب درگذشت این شخصیت محترم را به اهالی متدین استان سمنان، حوزه‌های علمیه و خانواده و همه وابستگان تسلیت عرض نموده و علو مقام برای آن فقید سعید مسنلت می‌نمایم.

• جامعه مدرسین حوزه علمیه قم

بسم الله الرحمن الرحيم

انا لله وانا اليه راجعون

ارتحال عالم خدمت‌گزار، انقلابی و محبوب، حضرت آیت‌الله حاج سیدمحمد شاهچراغی ^(رحمته‌الله‌ علیه‌)، موجب تألم و تأثر گردید. سوابق درخشان مبارزاتی، سنجایای اخلاقی و معنوی و همچنین منش مردمی ایشان، عامل

وحدت، همدلی و ترویج معنویت بود.

ایشان سال‌ها در جایگاه منبع نمایندگی ولی‌فقیه، امامت جمعه و نمایندگی مردم استان سمنان در مجلس خبرگان رهبری، با رفتاری عالمانه و عمل‌انقلابی و ولایت‌مدارانه، خدمات ماندگار و بسزایی داشتند.

جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ارتحال این عالم پرهیزگار و پدر معنوی استان سمنان را به مردم شریف آن خطه و همه بازماندگان، ارادتمندان و وابستگان به آن مرحوم به‌ویژه سردار شاهچراغی تسلیت می‌گوید و از خداوند متعال برای ایشان علو درجات و برای بازماندگان صبر و اجر مسنلت داد.

• آیت‌الله‌اعرافی‌مدیر حوزه‌های علمیه‌کشور

انا لله وانا اليه راجعون

درگذشت عالم مجاهد و روحانی بااخلاص حضرت آیت‌الله آقای حاج سیدمحمد شاهچراغی ^(رحمته‌الله‌ علیه‌) موجب تألم خاطر گردید. آن فقید سعید از تبار روحانیت آگاه و مردمی و خدام و بهره‌مند از فضیلت‌های اخلاقی و اجتماعی بود و سیاست و نجابت ایشان با روح مجاهدت و فداکاری درآمیخته و نمایان بود و در طول زندگی پرارزش و اثربخش خود، همواره تفکر و خط‌مشی اسلامی و انقلابی را ترویج کرده، از کوشش و مجاهدت علمی و عملی، در کسوت مبارزه با رژیم ستمشاهی و نمایندگی ولی‌فقیه در استان و امامت جمعه سمنان لحظه‌ای آرام ننشست.

اینجانب ضمن تکریم سال‌ها خدمت مخلصانه ایشان، فقدان آن مجاهد نستوه را به بیت مکرم آقا‌زادگان مکرم به‌ویژه سردار پاسدار آقای سید محمدتقی شاهچراغی و حجج‌اسلام حضرات سیدجعفر و سیدروح‌الله شاهچراغی، آشنایان و ارادتمندان به‌ویژه مردم فرهنگ‌پرور و انقلابی سمنان تسلیت عرض نموده و از درگاه خداوند غفور ودود برای ایشان، روح و رضوان ربوبی و هم‌نشینی با انبیا و اولیای الهی و برای بازماندگان، آرامش قلبی توأم با اجر فراوان و پایدار مسنلت می‌نمایم.

• آیت‌الله موحدی کرمانی

رئیس مجلس خبرگان رهبری

بسم الله الرحمن الرحيم

انا لله وانا اليه راجعون

رحلت عضو سابق مجلس خبرگان رهبری، مرحوم آیت‌الله آقای حاج سیدمحمد شاهچراغ «طاب ثراه»، موجب اندوه و تأثر گردید.

ایشان در زمره مبارزان با حکومت ستم‌شاهی بود که توسط ساواک نیز دستگیر و زندانی شده بود و پس از استقرار نظام جمهوری اسلامی ایران علاوه بر تربیت و پرورش طلاب حوزه علمیه، در مسئولیت‌های اجرایی و قضائی از جمله حاکم شرع، مدیرکلی بنیاد شهید استان سمنان و دو دوره نمایندگی مردم شریف سمنان در مجلس خبرگان رهبری و نیز امامت جمعه شهرستان‌های مهدی‌شهر و نمایندگی ولی‌فقیه در استان سمنان و امامت جمعه مرکز این استان، از روحانیون و علمای فعال و خدام در نظام اسلامی به‌شمار می‌آمد.

اینجانب ضمن عرض تسلیت درگذشت این عالم انقلابی، ضایعه رحلت ایشان را محضر رهبر معظم انقلاب اسلامی «مدظله‌العالی»، نمایندگان مجلس خبرگان رهبری، خانواده و فرزندان محترم آن مرحوم و همه ارادتمندان و علاقه‌مندان‌شان به‌ویژه مردم شریف سمنان، صمیمانه تسلیت گفته و علو درجات را از خداوند متعال برای آن فقید سعید مسألت می‌نمایم.